

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.І. ПИРОГОВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з наукової роботи
проф. О. Власенко

» V 20 19 р.

ПСИХІАТРІЯ
(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
з підготовки доктора філософії
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)
спеціальності 222 Медицина
(код і найменування спеціальності)
мова навчання українська, російська, англійська

20__ рік
Вінниця

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, відділ аспірантури, докторантури

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: докт.мед.н, проф. С.В. Римша,
к.мед.н., доц. Рациборинська-Полякова Н.В.

РЕЦЕНЗЕНТИ: Завідувач кафедри медичної психології та психіатрії з курсом ПДО
докт.мед.н., професор Пшук Н.Г.,
докт.мед.н, доцент Мостова О.П.

Обговорено на засіданні кафедри психіатрії, наркології та психотерапії з курсом ПО
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова та рекомендовано
до затвердження на центральній методичній раді / науковій комісії
« 26 » квітень 20 19 року, протокол № 9

Схвалено на центральній методичній раді / науковій комісії та рекомендовано до
затвердження вченою радою « _____ » _____ 20__ року, протокол №__

Затверджено вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І.
Пирогова

« 30 » 05 20 19 року, протокол № 10

Вчений секретар _____ (Серебреннікова О.А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “ Психіатрія” складена відповідно до Освітньо-наукової програми Вінницького національного медичного університету імені М.І.Пирогова

на третьому (освітньо-науковому рівні)

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань	<u>22 «Охорона здоров'я»</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальності	<u>222 «Медицина»</u> (код і найменування спеціальності)
спеціалізація	<u>Психіатрія.</u> (код і найменування спеціалізації)

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

Аспіранту винесені питання диференційної діагностики та найновітніші наукові дані щодо найбільш поширених розладів психіки та поведінки, а саме, ендогенних, ендогенно-органічних, екзоорганічних, психогенних захворювань та аномалій розвитку, з наданням невідкладної допомоги при основних невідкладних станах в розрізі вищевказаних напрямків та диспансерний нагляд, а також питання експертизи та реабілітації.

Статус навчальної дисципліни: вибіркова

Предметом вивчення навчальної дисципліни є діагностика, лікування, профілактика, реабілітація найбільш розповсюджених психічних розладів.

Міждисциплінарні зв'язки: відповідно до навчального плану, вивчення навчальної дисципліни «Психіатрія» здійснюється, коли аспірантом набуті відповідні знання з основних базових дисциплін на III рівні вищої освіти, а також дисциплін. У свою чергу, Психіатрія формує засади поглибленого вивчення аспірантом спеціалізованих дисциплін (Психіатрія, Наркологія, Психотерапія, Загальна практика-сімейна медицина, Побічна дія ліків, Клінічна фармакологія, Клінічна біохімія та мікробіологія, Клінічна морфологія,) та теоретичного (Нормальна анатомія, Патологічна анатомія, Фізіологія, Патологічна фізіологія, Фармакологія, Мікробіологія, Гістологія).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Психіатрія” є здобуття аспірантами знань, навичок та вмінь в сфері розладів психіки людини, достатніх для виконання оригінального наукового дослідження, отримання нових фактів та їх впровадження у практичну медицину та інші сфери життя

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Психіатрія” є формування системи знань, професійних умінь, педагогічної майстерності, дослідницько-інноваційної діяльності та практичних навичок під час ведення хворих з розладами психіки та поведінки.

Результати навчання

Програмні результати навчання (РН)

- РН1 Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації
- РН2 Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій
- РН3 Виявляти невирішені проблеми у предметній області, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення
- РН4 Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження
- РН5 Розробляти дизайн та план наукового дослідження
- РН6 Виконувати оригінальне наукове дослідження
- РН7 Пояснювати принципи, специфічність та чутливість методів дослідження, інформативність обраних показників
- РН8 Володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності
- РН9 Аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження
- РН10 Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство
- РН11 Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій
- РН12 Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері
- РН13 Організовувати освітній процес
- РН14 Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення
- РН15 Організовувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди)
- РН16 Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами
- РН17 Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

Очікувані результати навчання з дисципліни:

1. Здобувач вищої освіти може назвати клінічні прояви, сучасні методи лабораторної та інструментальної діагностики психічних захворювань. Він здатний призначити та обґрунтувати базисну терапію цих захворювань, оцінити її ефективність та безпечність.
2. Здобувач вищої освіти здатний пояснити патогенез розвитку ендегенних психічних захворювань, обґрунтувати та інтерпретувати результати сучасних методів діагностики та динамічного спостереження за пацієнтами, призначити лікування на підставі принципів доказової медицини.
3. Володіти навичками діагностики, диференційної діагностики та лікування ендеорганічних психічних захворювань на підставі сучасних даних з високим рівнем доказовості.

4. Здатний назвати сучасні дані щодо клінічних проявів, класифікації реакцій екзогенного типу відповідно до сучасних стандартів та даних доказової медицини, використовуючи сучасні додаткові методи дослідження, оцінювати їх результати діагностувати їх обґрунтувати та призначити лікування, визначитись із тактикою ведення пацієнта.
5. Пояснити сутність загальної медико-соціальної проблеми профілактики, вчасної діагностики та ефективного лікування адикцій.
6. Здобувач вищої освіти може назвати клінічні ознаки та класифікацію психогенних порушень психіки, обґрунтувати найбільш інформативні новітні методи діагностики та лікування цих розладів.
7. Здатний назвати сучасні дані щодо клінічних проявів, класифікації невротичних розладів, обґрунтовувати призначення найінформативніших методів діагностики та аналізувати їх результати. Призначати сучасне лікування, яке ґрунтується на даних доказової медицини.
8. Володіти навичками діагностики розладів особистості, назвати основні диференційно-діагностичні ознаки психопатій у різних фазах їх перебігу, призначати відповідне сучасне лікування та оцінювати його ефективність.
9. Проводити ранню діагностику відхилень та аномалій у психічному (психологічному) розвитку, застосовуючи сучасні специфічні та найбільш інформативні методи, призначати та оцінювати їх корекцію/лікування, використовуючи новітні дані доказової медицини.
10. Володіти навичками диференційної діагностики розладів психіки, з характерним початком у дитячому та підлітковому віці, та назвати принципи їх сучасного лікування.
11. Здобувач вищої освіти здатний пояснити принципи сучасної організації психіатричної допомоги, яка спрямована на охорону психічного здоров'я.
12. Здобувач вищої освіти повинен називати основні поняття медико-психо-соціальної реабілітації, обґрунтовувати та призначати багаторівневу медичну реабілітацію при розладах психіки та поведінки, оцінювати її ефективність.

2. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна	Модулі	Загальна кількість годин	Кредити ЄКТС	Практичн і заняття	Медична та педагогічна практика	Самостійна робота
Психіатрія	всього	300	10	90	120	90
	Модуль 1	90	3	27	36	27
	Модуль 2	210	7	63	84	63

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Організація психіатричної допомоги. Соціальні й правові основи психіатрії.

Тема 1. Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.

Місце психіатричної допомоги в загальній системі охорони здоров'я. Принципи організації психіатричної допомоги (диспансеризація, нові тенденції, наближення допомоги до хворого). Невідкладна психіатрична допомога.

Тема 2. Соціальні й правові основи психіатрії.

Поняття про деонтологію в психіатрії. Особливості взаємовідносин між лікарем та психічно хворим в процесі терапії. Етичні питання в клініці екзогенних психозів. Етичні та деонтологічні питання в клініці межових станів. Деонтологія та психотерапія.

Змістовий модуль 2. Загальні патогенетичні основи психічної патології.

Тема 1. Основні патогенетичні теорії шизофренії.

Сучасний стан проблеми та основні гіпотези патогенезу шизофренії (нейрохімічна, психоаналітична, соціокультуральна). Еволюція патогенетичних теорій шизофренії від концепцій Е. Блейлера і К. Шнайдера до сучасних нейробіологічних і генетичних досліджень. Клінічна гіпотеза шизофренії як розладу очевидності (О.О.Фільц).

Тема 2. Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система. Нейробіологія розладів настрою.

Роль нейробіологічних та імунологічних механізмів розвитку депресії. Нейробіологія системи емоцій та її розладів: депресія, розлади регуляції злості та ін. Теорія патогенезу депресії як хвороби з первинним ослабленням модулюючих моноамінергічних впливів на передньомозкові лімбічні структури ГМ. Особливості порушень гіпоталамо-гіпофізарно-наднирникової системи у пацієнтів з монополярною депресією. Роль циркадних ритмів та нейропластичності головного мозку в розвитку афективних порушень. Співвідношення між симптомами психічних розладів та порушенням обміну нейромедіаторів. Роль метаболічних порушень, імунологічних механізмів, додаткових тригерів черепно-мозкових травм в розвитку афективних розладів.

Тема 3. Нейробіологічні основи залежної поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.

Нейробіологія системи потягу, залежної поведінки та розладів пов'язаних з дефіцитом самоконтролю. Нейробіологія особистісних розладів та особистісної зрілості. Майндфулнес і нейробіологія. Нейробіологічне підґрунтя стресостійкості та психічного здоров'я. Нейробіологія системи тривоги та тривожних розладів: що є «діючою речовиною» психотерапії. Психотравма, ПТСР і нейробіологічні основи інтеграції травматичної пам'яті у психотерапії. Нейробіологія окремих нейророзвиткових розладів у дітей та підлітків та науково-обґрунтованих шляхів допомоги: розлад гіперактивності з дефіцитом уваги, розлади спектру аутизму, тікозні розлади.

Змістовий модуль 3. Загальні патогенетичні основи психічної патології.

Тема 1. Розлади сприйняття.

Сприйняття, визначення поняття. Розлади сприйняття: агнозії, ілюзії, галюцинації, психосенсорні розлади. Агнозії, їх діагностичне значення, як коркових представництв відповідних аналізаторів. Гіпер-, гіпо- та анестезія. Сенестопатії, їх види. Психосенсорні розлади: синдром дереалізації і деперсоналізації, діагностичне значення. Ілюзії, значення сенсорної депривації, емоційної напруги в їхньому розвитку. Парейдолії, зв'язок з токсико-інфекційними факторами. Справжні і помилкові галюцинації, діагностичне значення. Види галюцинацій по органам почуттів. Вплив галюцинацій на поведінку хворого. Імперативні галюцинації. Зміст галюцинацій: коментують, страхітливі, що загрожують, індиферентні і ін.

Тема 2. Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.

Увага, визначення поняття. Увага як особлива форма психічної діяльності, її функції, закономірності, види. Розлади уваги, їх клінічні особливості. Патологія уваги: виснаженість, відволікання, апрозексії (неможливість зосередити увагу). Патологія уваги при соматичних захворюваннях. Поняття про пам'ять та її процеси. Амнезії, психопатологічна характеристика, клінічні прояви та варіанти. Амнестичний синдром. Фіксаційна амнезія. Корсаківський синдром, клінічні особливості та варіанти. Амнестична афазія. Повна і часткова амнезія, діагностичне значення. Вікові особливості пам'яті, закон Рібо. Гіпермнезії, психопатологічна характеристика, клініка, варіанти перебігу. Гіпомнезії. Розлади пам'яті (гіпомнезії, амнезії) в клініці внутрішніх хвороб. Парамнезії (псевдоремінісценції, конфабуляції, кріптомнезії). Інтелект (розум), визначення поняття. Вроджена слабоумство (олігофренія). Ідіотія, імбецильність, дебільність. Затримки психічного розвитку: інфантилізм, сімейно-педагогічна занедбаність. Набуте недоумство (деменція). Поняття про лакунарному (частковому) і тотальному (глобальному) недоумство. Діагностичне значення деменції, поняття про психоорганічному дефекті.

Тема 3. Патологія мислення.

Мислення, визначення поняття. Поняття про непродуктивні розлади мислення та їх види. Формальні розлади мислення. Порушення темпу асоціацій: болісно прискорене мислення, болісно уповільнене мислення, ментизм. Порушення стрункості, логічності мислення: розірване мислення, нескладне (інкогерентне), обрив думки (шперрунгі). Порушення цілеспрямованості мислення: резонерство (безплідне мудрування), аутистичне, символічне, ґрунтовне мислення, персеверації. Особливості мислення при різних психічних захворюваннях. Продуктивні розлади мислення (патологічні ідеї): надцінні, нав'язливі, маячні ідеї. Нав'язливості, нав'язливі думки, сумніви, страхи (фобії), дії. Ритуали, їх захисний характер. Роль психічної травми у формуванні нав'язливості. Нав'язливості при соматичних захворюваннях. Фобії іпохондричного характеру (канцерофобії, кардіофобії тощо), їх діагностичне значення. Надцінні ідеї, механізми їх формування. Зміст надцінних ідей, діагностичне значення. Надцінні ідеї іпохондричного характеру в соматичній клініці. Маячні ідеї, визначення поняття. Етапи формування маячіння. Види маячіння. Основні групи марення: переслідування, самознищення, величі. Вплив марення на поведінку хворого в залежності від його змісту. Марення звичайних відносин, т.зв. «кухонне» маячіння. Дисморфофобії та дисморфоманії. Відмінність маячних і надцінних ідей. Маячні ідеї іпохондричного характеру. Маячні синдроми: паранойяльний, параноїдний (в т.ч. синдром Кандінського-Клерамбо), парафренний. Характеристика маячних синдромів, діагностичне значення.

Тема 4. Афективні порушення.

Емоції, визначення поняття. Класифікація емоцій. Фізіологія емоцій. Емоційні стани: настрій, афект, пристрасть. Патологічний і фізіологічний афекти. Поняття про фізіологічний та патологічний типи афекту. Патологія настрою. Порушення виразності (сили) емоцій: сенситивність (емоційна гіперестезія), емоційна холодність, апатія, емоційна тупість. Порушення адекватності емоцій: амбівалентність, неадекватність емоцій. Порушення стійкості емоцій: емоційна лабільність, експлозивність, емоційна торпідність, легкодухість. Патологічно підвищений настрій: гіпертимія, ейфорія, морія, екстаз. Основні афективні синдроми: депресивний, маніакальний, дисфоричний. Нозологічна специфіка, клінічні прояви, характеристика. Інші афективні симптоми, синдроми. Маніакальний синдром, маніакальна тріада. Гнівлива манія. Патологічно знижений настрій: гіпотимія, дисфорія, тривога, страх. Депресивні синдроми: меланхолійний синдром (депресивна тріада), тривожна і ажитована депресія, астенодепресивний синдром, депресивно-іпохондричний синдром, синдром Котара. Суїциди при депресіях. Соматичні ознаки депресій, «замасковані депресії». Диференціальна діагностика депресій і соматичних захворювань. Тривожний синдром. Вікові особливості депресивного та маніакального синдромів.

Тема 5. Порушення ефекторної сфери. Розлади потягів.

Воля, визначення поняття. Вольові розлади: гіпобулія, абулія, Гіпербулія, Парабулія (кататонічні розлади). Апато-абулічний синдром. Кататонічні симптоми, кататонічний синдром, їх діагностичне значення. Потяг, визначення поняття. Порушення харчового інстинкту: булімія, анорексія, перекурення харчового інстинкту (поїдання неїстівних предметів). Порушення інстинкту самозбереження: самокатування (трихотіломанія, оніхофагія, аутомутіляція - обкушування губ, пальців). Порушення статевого інстинкту: гомосексуальність, фригідність. Девіантні форми статевої поведінки: петтінг, проміскуїтет. Імпульсивні потяги: дромоманія, піроманія, kleптоманія.

Тема 6. Патологія свідомості.

Свідомість, визначення поняття. Загальні ознаки порушення свідомості: дезорієнтація, алло-і аутопсихічна, фрагментарність сприйняття, порушення зв'язності і послідовності мислення, переважання пасивності уваги, порушення запам'ятовування подій і подальша амнезія. Синдроми потьмарення свідомості: делірій, онейроїдний, аменція, сутінкове

потьмарення свідомості. Діагностичне значення в психіатричній і діагностичній практиці. Синдроми виключення свідомості: обнубіляція, сомноленція, оглушення, сопор, кома. Діагностичне значення. Синдроми порушення свідомості як ознаки тяжкості перебігу соматичного захворювання.

Тема 7. Загальні психопатологічні синдроми.

Поняття про симптом та синдром. Принципи класифікації симптомів та синдромів. Синдром як типова сукупність симптомів. Типові, атипові, прості, складні, малі та великі синдроми. Поняття про реєстри психічних розладів (невротичний та психотичний рівні).

Модуль 2

Змістовий модуль 4. Психічні хвороби.

Тема 1. Біполярний афективний розлад. Циклотимія.

Основні афективні синдроми: депресивний, маніакальний, тривожний, дистимія. Поняття про фази, цикли, поточний епізод, циклофренію, циклотимію. Типи перебігу: біполярний, монополярний. Маніакально-депресивний психоз. Характер результату. Особливості відображення в МКХ.

Тема 2. Шизофренія.

Визначення шизофренії. Форми шизофренії: параноїдна, проста, кататонічна, гебефренічна. Типи перебігу шизофренії: безперервний, епізодичний ремітуючий, епізодичний з наростаючим та стабільним типами дефекту. Клінічні прояви та вікові особливості шизофренії. Діагностичні критерії за МКХ та DSM. Лікування та реабілітація хворих на шизофренію.

Тема 3. Дитяча й підліткова шизофренія.

Середовищні чинники ризику шизофренії, що діють внутрішньоутробно та протягом року після народження дитини. Середовищні фактори ризику шизофренії, пов'язані з раннім дитячим віком. Середовищні фактори ризику шизофренії, пов'язані з підлітковим віком. Взаємодія спадкових та середовищних чинників ризику при шизофренії, що маніфестує в дитячому віці. Особливості діагностики шизофренії в дитячому віці. Процедура діагностики як інструмент встановлення довіри лікаря з пацієнтом та його родиною. Особливості терапії шизофренії, що маніфестує в дитячому віці. Особливості терапевтичних стратегій на різних стадіях шизофренії.

Тема 4. Дитячий аутизм.

Розлади спектру аутизму. Симптоми розладів спектру аутизму (РСА). Ранній дитячий аутизм – РДА. Синдром Аспергера, або високофункціонального аутизму. Причини розладів спектру аутизму. Діагностика РСА. Лікування та профілактика розладів спектру аутизму.

Тема 5. Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.

Синдром дефіциту уваги та гіперактивності (СДУГ) або Синдром порушення активності та уваги (СПАУ). Сучасна наука про РДУГ. Ознаки синдрому дефіциту уваги та гіперактивності. Позитивні якості дітей із СДУГ. Лікування синдрому дефіциту уваги і гіперактивності.

Тема 6. Епілепсія.

Епілепсія, визначення поняття. Класифікація епілептичної хвороби. Великі судомні напади. Малі судомні напади: пропульсивні, ретропульсивні, абсанси, міоклонічні напади, акінетичні напади. Вогнищеві (фокальні) напади. Минущі і хронічні психічні розлади. Пароксизмальність минутих психічних розладів. Класифікація епілептичних ознак. Диференціальна діагностика безсудомних форм нападу в терапевтичній практиці. Перша допомога при великому судомному припадку. Зміни особистості при епілепсії. Епілептичні психози. Дисфорії, сутінкові розлади свідомості, епілептичні психози. Епілептичні зміни свідомості, епілептична деменція. Лікування епілепсії, основні принципи лікування.

Хірургічні методи лікування епілепсії. Особливості експертизи хворих на епілепсію. Судомні синдроми в терапевтичній та неврологічній практиці. Епілептичний статус, визначення поняття, способи купірування. Невідкладна допомога при епілептичному статусі. Діагностичне значення мігрені, енурезу, сноходіння.

Тема 7. Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.

Екзогенно-органічні психози, загальні закономірності (психоорганічний синдром, реакції екзогенного типу). Особливості відображення в МКХ. Органічний амнестичний синдром (Корсакова), делірій, аменція, онейроїд, сутінкове потьмарення свідомості, органічний галюциноз, кататонічний розлад, органічний маячний (шизофреноподібний), органічне афективний розлад, органічний дисоціативний розлад, емоційно-лабільний (астенічний) розлад, легкий когнітивний розлад, органічне розлад особистості (психоорганічний синдром), постенцефалітичний синдром, контузія. Психічні порушення при черепно-мозковій травмі. Класифікація черепно-мозкових травм: відкриті (проникаючі, непроникаючі) та закриті (комоції, контузії, повітряні конфуз, травми). Патогенез травматичних уражень головного мозку. Стадії розвитку травматичної хвороби: початкова (найгостріша, «хаотична»), гостра, пізня і віддалена. Клінічна картина початкового періоду (оглушеність, сопор, кома, порушення серцево-судинної і дихальної систем), гострого періоду (непсихотичний та психотичний розлади) та віддаленого періоду (різні травматичні психози, церебрастенія, психоорганічний, епілептиформний, психопатоподібний синдроми, синдром деменції). Психічні і соматичні порушення в початковій стадії травматичної хвороби: розлади свідомості, серцево-судинної діяльності та дихання. Психічні і вегетативні порушення в гострій стадії: церебральна адинамія (астенія). Вегетативні і вестибулярні порушення, вогнищеві симптоми, епілептиформні реакції, Корсаківський синдром, сутінковий стан свідомості, травматичний делірій. Психічні і соматичні порушення в пізній стадії: астенічний синдром, вегетативні і вестибулярні порушення, епілептиформний синдром. Травматичні психози з афективними і шизоформними синдромами, істероформні реакції. Психічні порушення стадії віддалених наслідків: посттравматичний церебрастенія, енцефалопатія, недоумство, Джексо́нська епіле́сія. Посттравматичний розвиток особистості. Лікарські заходи на різних етапах травматичної хвороби. Пневмоenceфалографія, електроenceфалографія. Трудова експертиза і працевлаштування хворих із залишковими явищами після черепно-мозкової травми. Принципи лікування. Психічні порушення при соматичних захворюваннях, загальні закономірності. Вплив соматичних захворювань (інтоксикація, гіпоксія мозку, тривалі больові відчуття, захворювання як психотравмуючий фактор) на перебіг психічних процесів. Внутрішня картина хвороби, визначення поняття. Іпохондричність, анозогнозія, симуляція, диссимуляція, агравація. Основні психопатологічні синдроми при соматичних захворюваннях: астенічний, депресивний, фобічний. Психічні порушення при інфаркті міокарда, хронічною нирковою недостатністю, ендокринопатіях, виразковій хворобі шлунка. Психози при гострих інфекціях. Загальна і специфічна при психозах на основі різних інфекцій. Ініціальний, гарячковий, інфекційний делірій, марення колапсу. Основні синдроми при загальних інфекційних психозах: делірій, аменція, галюцинаторна сплутаність, деліріозно-аментивний синдром, оглушення, кома, епілептиформний синдром. Загальні закономірності перебігу і наслідків інфекційних психозів. Постінфекційні стану, астенічний і Корсаківський синдроми, постінфекційне недоумство. Психози при хронічних інфекціях: ревматизмі, сифілісі, ВІЛ. Лікування інфекційних психозів: протиінфекційне, десенсибілізуюче, дезінтоксикаційне, симптоматичне, загальнозміцнююче і стимулююче. Поняття про соматопсихічний паралелізм. Критерії діагностики соматичних психозів. Психічні розлади при загальних інфекціях: психопатологічні синдроми в різні періоди основного захворювання, психічні розлади при висипному тифі та при ревматичному ураженні судин головного мозку. Соматогенні психози. Інфекційні психози. Організація невідкладної психіатричної допомоги в умовах соматичного (інфекційного) стаціонару. Роль психотерапії в лікуванні соматичних захворювань. Психосоматичні реакції та психосоматичні захворювання.

Тема 8. Психічні розлади віку зворотного розвитку.

Біологічні, психологічні та соціальні проблеми пізнього віку. Невротичні та психотичні розлади в інволюційному періоді. Неврозоподібні розлади («клімактеричний невроз») в інволюційному періоді (астенодепресивні, іпохондричні), інволюційні депресії і параноїд. Особливості депресії і марення. Дементуючі психози (хвороба Альцгеймера і Піка). Стареча деменція, клініка, прогноз, результат. Психічні порушення при судинних захворюваннях (атеросклероз, гіпертонічна хвороба, гіпотонія). Функціональні (неврозоподібні, депресивні, маячні) і незворотні (порушення пам'яті, інтелекту) розлади. Особливості перебігу психічних порушень, лікування, прогноз.

Тема 9. Розлади адаптації та кризові стани.

Сучасні класифікації кризових ситуацій та методологічні підходи до їх вивчення. Реактивні психози (стану). Спільність і відмінності неврозів і реактивних психозів. Класифікація реактивних психозів. Тріада Ясперса. Афективно-шочові реакції - реактивний ступор і реактивне збудження. Реакція на важкий стрес по МКХ. Примітивні істеричні реакції - істеричне сутінковий стан, псевдодеменція, Ганзеровський синдром, пуерілізм. Диссоціативний (конверсійний) розлад по МКХ. Складні ситуаційні реакції - реактивна депресія, реактивний параноїд. Розлад адаптації по МКХ. Посттравматичний стресовий розлад. Клініка, перебіг і прогноз реактивних психозів. Питання трудової, військової та судово-психіатричної експертизи. Типологія стресових розладів. Методики дослідження особливостей переживання людиною кризових ситуацій. Діагностика індивідуальних особливостей, як чинників виникнення стресових розладів. Особливості реабілітації осіб, які потрапили в кризові життєві ситуації. Методичні підходи до організації лікувальних систем постстресового відновлення.

Тема 10. Психічні порушення невротичного рівня.

Визначення понять «психогенії» та «неврози». Критерії діагностики. Класифікація психогенії та неврозів. Загальні принципи терапії при неврозах. Профілактика та реабілітація. Психогенії, визначення поняття, класифікація. Ятрогенії. Поняття про психічну травму, класифікація. Механізми психологічного захисту. Невротичні розлади. Основні невротичні синдроми: невротичної тривоги, астенії, нав'язливості (фобії, obsесії та компульсії), істеричні конверсії та дисоціації, порушення сну, депресії, сексуальної дисфункції. Невроз, визначення поняття, критерії діагностики. Співвідношення з поняттям «невротичні розлади». Неврастенія. Особливості типу ВНД хворих неврастенію. Клініка і перебіг неврастенії. Істерія. Патогенез. Особливості типу ВНД хворих істерією. Клініка і перебіг істерій. Істеричні припадки, їх відмінність від епілептичних. Диссоціативний (конверсійний) розлад по МКХ. Невроз нав'язливих станів. Особливості типу ВНД у хворих неврозом нав'язливих станів. Клініка, перебіг. Тривожно-фобічні розлади: агорафобія, соціальна фобія, специфічна (ізолювана) фобія. Різниця понять «нозофобія» і «іпохондрія» по МКХ. Obsесивно-компульсивний розлад. Тривожні розлади: панічний розлад і генералізований тривожний розлад. Загальні принципи і види лікування неврозів. Фармакологічні і психотерапевтичні шляхи реадaptaції. Значення санітарно-освітніх заходів у профілактиці неврозів. Поняття про невротичний розвиток. Соматоформні розлади: соматизовані розлади, іпохондричний розлад, вегетативна дисфункція тощо. Больовий розлад.

Тема 11. Порушення харчової поведінки.

Поведінкові синдроми, пов'язані з фізіологічними розладами та фізичними факторами та їх класифікація. Генетична схильність, особистісні характеристики та середовищні чинники як фактори ризику розвитку РХП. Симптоми розладів харчової поведінки. Порушення харчової поведінки в підлітковому і юнацькому віці. Диференціальна діагностика харчового порушення у дітей та підлітків. Порушення харчової поведінки у дітей раннього віку. Лікування розладів харчової поведінки.

Тема 12. Психосоматичні розлади.

Поняття психосоматичного розладу, передумови, класифікація (психосоматози, функціональні синдроми (аналогічно Блейлеру), конверсійні симптоми). Психофізіологічне обґрунтування психосоматичних розладів. Основні концепції психосоматичної медицини: клініко-емпіричний підхід, класичний психоаналіз, теорія емоційного конфлікту, концепція особистісних профілів, нездатність до емоційного резонансу, наслідки стресу, психоендокринний і психоімунний напрям, нейрофізіологічний напрям, поведінкова медицина, функціональна асиметрія мозку. Ознаки, симптоми та клінічна картина психосоматичного розладу. Особливості терапії психосоматичних розладів.

Тема 13. Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.

Алкоголізм. Просте сп'яніння. Клініка гострого отруєння алкоголем - соматичні і психопатологічні симптоми. Невідкладна допомога при гострому отруєнні алкоголем. Експертиза алкогольного сп'яніння. Патологічне сп'яніння, його судово-психіатрична оцінка. Алкоголізм. Визначення поняття. Термін «алкогольна залежність». Соматична, психопатологічна та соціальна характеристика алкоголізму. Стадії розвитку алкоголізму. Основні ознаки алкоголізму: нездоланий потяг до алкоголю. Ознаки психічної і фізичної залежності, синдром похмілля (алкогольний абстинентний синдром). Діпсоманія і періодичне пияцтво. Гострі (біла гарячка, гострий алкогольний галюциноз, алкогольний параноїд) і хронічні (хронічний алкогольний галюциноз, алкогольний параноїд, алкогольне марення ревнощів, алкогольний псевдопараліч, корсаковський психоз, алкогольні психози). Лікування в амбулаторних умовах осіб з легкими початковими стадіями алкоголізму без виражених психічних порушень. Види терапії при алкоголізмі: Відень, умовно-рефлекторна, сенсibilізуюча. Психотерапія. Примусове лікування алкоголізму. Лікування алкогольних психозів. Купірування абстинентного синдрому в умовах соматичного відділення (лікарні). Визначення поняття "алкогольна хвороба". Види чинників, що сприяють розвитку алкоголізму. "Синдром залежності" і його складові. Абстинентний синдром, фази розвитку, клінічні ознаки. Клінічні прояви при різних стадіях алкоголізму. Основні етапи лікування алкоголізму. Систематика алкогольних психозів. Клінічні прояви гострих алкогольних психозів: алкогольний делірій, алкогольний галюциноз, алкогольний параноїд. Клінічні прояви хронічних алкогольних психозів: хронічний алкогольний галюциноз, хронічний алкогольний параноїд. Особливості клінічної картини алкогольної енцефалопатії: корсаківський алкогольний психоз, алкогольна енцефалопатія Гайє-Верніке, алкогольне недоумство, основні етапи лікування алкогольних психозів. Розлади внаслідок вживання психоактивних речовин. Загальна характеристика токсикоманії, найбільш поширені токсикоманії лікарські (снодійні, циклодол, транквілізатори, анальгетики, психостимулятори, антигістамінні препарати) і пов'язані з вживанням хімічних речовин (ацетон, ефір, бензин та ін.) Циклодоловий делірій, делірій при вдиханні ароматичних речовин. Поняття «наркотичну речовину», критерії (медичний, соціальний, юридичний). Наркоманії, визначення поняття. Клініка морфінізму, каннабізма, кокаїнізму, барбітуроманов. Ефедренової наркоманія, особливості перебігу, неврологічні розлади. Особливості абстинентного синдрому при різних наркоманіях, найбільш поширені форми психозів. Лікування і профілактика наркоманії, прогноз наркоманії в клініці внутрішніх хвороб. Жовтяниці при наркоманії, ризик захворюваності на СНІД. Тютюнопаління як вид токсикоманії. Захворюваність соматичними захворюваннями при тютюнопалінні. Кримінальна поведінка хворих на наркоманію, способи придбання наркотиків, можливість крадіжок і вимагання наркотиків при госпіталізації.

Тема 14. Розлади зрілої особистості.

Визначення поняття "психопатія", критерії П.Б.Ганнушкіна. Етіологія, патогенез, класифікація та форми психопатії. Динаміка психопатії (компенсація, декомпенсація, фазові стани, патологічний розвиток особистості). Психопатоподібні стани та акцентуації

характеру. Критерії діагнозу олігофренії. Етіологія і патогенез олігофренії. Класифікація олігофренії. Клініка олігофренії. Диференційний діагноз. Психопатичні прояви при олігофренії. Прогноз, експертиза, лікування, профілактика олігофренії. Психопатії як аномалії характеру. Критерії Ганнушкіна-Кербикова. Співвідношення ендегенного і екзогенного, біологічного і соціального в розвитку психопатій. Значення типу ВНД при психопатіях. Основні клінічні форми психопатій: паранояльне, афективні, збудливі, шизоїдні, експлозивні (епілептоїдні), психастенічні (ананкастні), істеричні, астеничні. Значення виховання і навчання в попередженні та ослабленні психопатій. Психопатоподібні стани при органічних ураженнях головного мозку різної етіології. Динаміка психопатій, поняття про компенсацію і декомпенсації психопатій. Лікування і корекція психопатій. Питання соціальні адаптації і реадaptaції, як одного з основних методів компенсації і попередження декомпенсації психопатій. Питання трудової, військової та судово-психіатричної експертизи. Психотерапія, основні методи (патогенетична або раціональна психотерапія, навчання, гіпноз, аутогенне тренування). Неспецифічна психотерапія, її завдання, способи реалізації. Показання до застосування, протипоказання.

Тема 15. Суїцидологія.

Дефініція суїциду. Основні поняття: суїцид, суїцидальна поведінка, справжня суїцидальна поведінка, пресуїцидальний синдром, парасуїцид, суїцидальний шантаж, суїцидоманія, привід, аутоагресія, типи суїциду (егоїстичний, альтруїстичний, аномічне самогубство). Групи ризику прояви суїциду. Клінічні аспекти суїцидології. Детермінанти і мотиви індивідуальних самогубств в психолого-психіатричному контексті. Диференційовані терапевтичні, корекційні і профілактичні програми для осіб, які вчинили суїцидальні спроби.

Змістовий модуль 5. Епідеміологія, діагностика, терапія психічних розладів. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.

Тема 1. Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.

Основними епідеміологічними показниками. Захворюваність. Хворобливість. Ризик захворювання. Диспансерний облік. Точність показників. Чинники ризику психічних захворювань. Психічні епідемії. Транскультуральні (кроскультуральні) епідеміологічні дослідження. Стандарти діагностики психічних захворювань. Клінічні особливості психічних розладів залежно від віку, статі та інших факторів.

Тема 2. Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.

Основні класи сучасних психофармакологічних засобів. Принцип диференційованої психофармакотерапії основних психічних захворювань. Особливості психофармакотерапевтичної схеми курації конкретного розладу психіки з урахуванням особливостей соматичного та психічного стану пацієнта. Етика психофармакотерапії. Фактори, що впливають на оптимізацію лікування.

Тема 3. Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.

Особливості нефармакологічної терапії психічних розладів. Поняття психотерапії. її специфіка, мета та завдання. Сучасні психотерапевтичні напрямки та методи. Покази та протипокази до психотерапевтичної інтервенції. Індивідуальна та групова психотерапія. Поняття психотерапевтичної групи.

Тема 4. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.

Профілактика психічних розладів, її види. Основи психопрофілактики. Реабілітація як третинна психопрофілактика. Комплексність медико-соціальної допомоги. Особливості ресоціалізації та реабілітації осіб, хворих на психічні розлади. Етапи реабілітації психічнохворих. Роль та місце психосоціальної реабілітації в системі психіатричної допомоги.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Всього	Практичні заняття	Медична та педагогічна практика	Самостійна робота
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Організація психіатричної допомоги. Соціальні й правові основи психіатрії.				
Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.	4,5	2	2	0,5
Соціальні й правові основи психіатрії.	4,5	2	2	0,5
Змістовий модуль 2. Загальні патогенетичні основи психічної патології.				
Основні патогенетичні теорії шизофренії.	5	1	2	2
Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система. Нейробіологія розладів настрою.	4	1	1	2
Нейробіологічні основи залежного поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.	3	1	1	1
Змістовий модуль 3. Загальні патогенетичні основи психічної патології.				
Розлади сприйняття.	11	4	4	3
Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.	9	2	4	3
Патологія мислення.	9	2	4	3
Афективні порушення.	11	4	4	3
Порушення ефекторної сфери. Розлади потягів.	9	2	4	3
Патологія свідомості.	9	2	4	3
Загальні психопатологічні синдроми	11	4	4	3
Разом	90	27	36	27
Модуль 2				
Змістовий модуль 4. Психічні хвороби.				
Біполярний афективний розлад. Циклотимія.	18	6	6	6
Шизофренія.	18	6	6	6
Дитяча й підліткова шизофренія.	8	2	4	2
Дитячий аутизм.	8	2	4	2
Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.	8	2	4	2
Епілепсія.	14	4	6	4
Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.	14	5	4	5
Психічні розлади віку зворотного розвитку.	8	2	4	2
Розлади адаптації та кризові стани.	12	4	4	4
Психічні порушення невротичного рівня.	16	5	6	5
Порушення харчової поведінки.	8	2	4	2

Психосоматичні розлади.	12	4	4	4
Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	12	4	4	4
Розлади зрілої особистості.	14	5	4	5
Суїцидологія.	8	2	4	2
Змістовий модуль 5. Епідеміологія, діагностика, терапія психічних розладів. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.				
Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.	8	2	4	2
Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.	8	2	4	2
Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.	8	2	4	2
Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.	8	2	4	2
Разом	210	63	84	63
Усього	300	90	120	90

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачені навчальним планом	
Усього		0

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.	2
2.	Соціальні й правові основи психіатрії.	2
3.	Основні патогенетичні теорії шизофренії.	1
4.	Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система. Нейробіологія розладів настрою.	1
5.	Нейробіологічні основи залежного поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.	1
6.	Розлади сприйняття.	4
7.	Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.	2
8.	Патологія мислення.	2
9.	Афективні порушення.	4
10.	Порушення ефекторної сфери. Розлади потягів.	2
11.	Патологія свідомості.	2
12.	Загальні психопатологічні синдроми	4
13.	Біполярний афективний розлад. Циклотимія.	6
14.	Шизофренія.	6
15.	Дитяча й підліткова шизофренія.	2
16.	Дитячий аутизм.	2

17	Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.	2
18	Епілепсія.	4
19	Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.	5
20	Психічні розлади віку зворотного розвитку.	2
21	Розлади адаптації та кризові стани.	4
22	Психічні порушення невротичного рівня.	5
23	Порушення харчової поведінки.	2
24	Психосоматичні розлади.	4
25	Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	4
26	Розлади зрілої особистості.	5
27	Суїцидологія.	2
28	Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.	2
29	Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.	2
30	Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.	2
31	Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.	2
Усього		90

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.	0,5
2.	Соціальні й правові основи психіатрії.	0,5
3.	Основні патогенетичні теорії шизофренії.	2
4.	Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система. Нейробіологія розладів настрою.	2
5.	Нейробіологічні основи залежного поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.	1
6.	Розлади сприйняття.	3
7.	Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.	3
8.	Патологія мислення.	3
9.	Афективні порушення.	3
10.	Порушення ефекторної сфери. Розлади потягів.	3
11.	Патологія свідомості.	3
12.	Загальні психопатологічні синдроми	3
13.	Біполярний афективний розлад. Циклотимія.	6
14.	Шизофренія.	6
15.	Дитяча й підліткова шизофренія.	2
16.	Дитячий аутизм.	2
17.	Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.	2
18.	Епілепсія.	4
19.	Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.	5
20.	Психічні розлади віку зворотного розвитку.	2
21.	Розлади адаптації та кризові стани.	4
22.	Психічні порушення невротичного рівня.	5
23.	Порушення харчової поведінки.	2
24.	Психосоматичні розлади.	4
25.	Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	4

26	Розлади зрілої особистості.	5
27	Суїцидологія.	2
28	Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.	2
29	Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.	2
30	Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.	2
31	Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.	2
Усього		90

7. Медична (лабораторна) практика здійснюється під час роботи з хворими в лабораторії

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.	1
2.	Соціальні й правові основи психіатрії.	1,5
3.	Основні патогенетичні теорії шизофренії.	1,5
4.	Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система. Нейробіологія розладів настрою.	0,5
5.	Нейробіологічні основи залежного поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.	0,5
6.	Розлади сприйняття.	2
7.	Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.	2
8.	Патологія мислення.	2
9.	Афективні порушення.	2
10.	Порушення ефektorної сфери. Розлади потягів.	2
11.	Патологія свідомості.	2
12.	Загальні психопатологічні синдроми	2
13.	Біполярний афективний розлад. Циклотимія.	4
14.	Шизофренія.	4
15.	Дитяча й підліткова шизофренія.	3,5
16.	Дитячий аутизм.	3
17.	Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.	3
18.	Епілепсія.	4
19.	Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.	2
20.	Психічні розлади віку зворотного розвитку.	2
21.	Розлади адаптації та кризові стани.	3
22.	Психічні порушення невротичного рівня.	5
23.	Порушення харчової поведінки.	4
24.	Психосоматичні розлади.	3
25.	Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	2
26.	Розлади зрілої особистості.	3

27	Суїцидологія.	3,5
28	Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.	2
Усього		60

8. Педагогічна практика здійснюється під час роботи на кафедрі

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.	1
2.	Соціальні й правові основи психіатрії.	0,5
3.	Основні патогенетичні теорії шизофренії.	0,5
4.	Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система. Нейробіологія розладів настрою.	0,5
5.	Нейробіологічні основи залежного поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.	0,5
6.	Розлади сприйняття.	2
7.	Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.	2
8.	Патологія мислення.	2
9.	Афективні порушення.	2
10.	Порушення ефektorної сфери. Розлади потягів.	2
11.	Патологія свідомості.	2
12.	Загальні психопатологічні синдроми	2
13.	Біполярний афективний розлад. Циклотимія.	2
14.	Шизофренія.	2
15.	Дитяча й підліткова шизофренія.	0,5
16.	Дитячий аутизм.	1
17.	Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.	1
18.	Епілепсія.	2
19.	Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.	2
20.	Психічні розлади віку зворотного розвитку.	2
21.	Розлади адаптації та кризові стани.	1
22.	Психічні порушення невротичного рівня.	1
23.	Психосоматичні розлади.	1
24.	Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	2
25.	Розлади зрілої особистості.	1
26.	Суїцидологія.	0,5
27.	Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.	1
28.	Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.	2
29.	Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.	0,5
30.	Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.	0,5
31.	Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	2
32.	Розлади зрілої особистості.	3
33.	Суїцидологія.	3
34.	Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.	3
35.	Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.	2
36.	Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.	3,5

37	Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.	3,5
Усього		60

7. Індивідуальні завдання: Участь у клінічних розборах, реферативні повідомлення, написання реферату, доповідь на науково-практичних конференціях, засвоєння ключових методів діагностики, засвоєння основних принципів надання невідкладної допомоги.

8. Завдання для самостійної роботи: опрацювання матеріалу згідно тематичного плану із застосуванням сучасних інформаційних технологій, опрацюванням ситуаційних задач, моделюванням клінічних ситуацій, пошуку on-line спеціалізованих ресурсів з презентацією сучасних методів дослідження та лікування.

9. Методи навчання: лекція, пояснення, бесіда, організація дослідження, розповідь, ілюстрація, спостереження, клінічно-дослідні роботи, навчальна дискусія, суперечка, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу, пізнавальні ігри шляхом моделювання життєвих ситуацій, що викликають інтерес до навчальних предметів, створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу з використання пригод, гумористичних уривків, створення ситуації новизни навчального матеріалу, опора на життєвий досвід.

10. Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання: оцінка з дисципліни (іспит) аспіранта складається з суми балів поточного контролю та балів, отриманих за іспит.

12. Форма поточного контролю успішності навчання: сума балів поточного контролю визначається на основі оцінок поточної навчальної діяльності аспіранта із всіх тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно)

Критерії оцінювання кожної теми:

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли аспірант знає зміст теми заняття у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли аспірант знає зміст теми заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться аспіранту на основі його знань всього змісту теми заняття та при задовільному рівні його розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи аспірантів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні іспиту.

Критерії оцінювання під час проведення іспиту:

Оцінка "відмінно" (80-71) виставляється у випадку, коли аспірант під час співбесіди та виконання отриманого завдання відповів на всі поставлені екзаменаторами запитання з дисципліни у повному обсязі, може проілюструвати відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих несуттєвих неточностей.

Оцінка "добре" (70-61) виставляється за умови, коли аспірант під час співбесіди та виконання отриманого завдання добре відповідає і добре розуміє всі поставлені екзаменаторами запитання з дисципліни, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих допущених помилок.

Оцінка "задовільно" (60-50) ставиться аспіранту на основі його знань всього змісту поставлених екзаменаторами під час співбесіди запитань, виконав отримане завдання і продемонстрував задовільний рівень розуміння та вмінь. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням кількості допущених помилок.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Розрахунок рейтингових балів

Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (200 балів) для дисциплін, що закінчуються заліком та Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (120 балів) для дисциплін, що закінчуються підсумковим контролем, прийнята рішенням Вченої ради ВНМУ протокол №2 від 28.09.10.

Інструкція оцінювання іспитів та диференційних заліків згідно рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012 р. (в основних положеннях з організації навчального процесу).

Підсумковий контроль є іспитом, що проводиться згідно розкладу іспитів. Максимальна кількість балів, яку може отримати аспірант під час іспиту, складає 80. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо аспірант набрав не менше 50 балів.

Оцінка за іспит відповідає шкалі: оцінка «5» - 80-71 бал, оцінка «4» - 70-61 бал, оцінка «3» - 60-50 балів.

Поточна успішність вираховується за весь курс вивчення дисципліни, середня арифметична оцінка переводиться у бали згідно 120-бальної шкали.

Отримані бали за поточну успішність та іспит додаються і визначають оцінку з дисципліни. Ця сума відповідає фіксованій шкалі оцінок: оцінка «5» 200-180 балів, оцінка «4» - 179-160 балів, оцінка «3» 159-122 бали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Для іспиту, диференційованого заліку
180-200	A	Відмінно
170-179,99	B	Добре
160-169,99	C	

141-159,99	D	Задовільно
122-140,99	E	
	FX	Незадовільно, з можливістю повторного складання
	X	Незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення (навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, питання, методичні вказівки, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів)

14. Рекомендована література

Нормативні джерела:

1. Наказ МОЗ України № 226 від 27.07.1998 р. Про затвердження тимчасових галузевих уніфікованих стандартів медичних технологій діагностично-лікувального процесу стаціонарної допомоги дорослому населенню в лікувально-профілактичних закладах України та тимчасових стандартів обсягів діагностичних досліджень, лікувальних заходів та критерії якості лікування дітей. <http://www.moz.gov.ua/ua/main/?docID=3858>
2. Закони України про охорону здоров'я: Збірник нормативно-правових актів. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 464 с.
3. Закон України № 1372-XIV від 11.01.2000 р. Про ратифікацію Конвенції про передачу осіб, які страждають психічними розладами, для проведення примусового лікування. (Конвенцію ратифіковано із застереженням Законом № 1372 –XIV від 11.01.2000 р.)
4. Закон України № 1489-III від 22.02.2000 р. Про психіатричну допомогу.
5. Наказ МОЗ України № 271 від 27.10.2000 р. Про затвердження Критеріїв діагностики й лікування психічно хворих та розладів психіки.
6. Наказ МОЗ та МВС України № 346/877 від 19.12.2000 р. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02.02.2001 р. за № 100/5291. Про заходи щодо запобігання небезпечним діям з боку осіб, які страждають на тяжкі психічні розлади.
7. Наказ МОЗ України № 363 від 26.12.2000 р. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12.01.2001 р. № 12/5203. Про затвердження форми висновку лікарської комісії медичного заставі щодо необхідності постійного стороннього догляду за інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу та інструкції про порядок його заповнення.
8. Накази МОЗ України "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при психіатричних захворюваннях": Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах та Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги
9. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України (за станом на 1 грудня 2001) Відп.ред. С.С.Яценко.- К.:А.С.К.,2002.- 936 с.
10. Міжнародна класифікація хвороб (10-й перегляду). Класифікація психічних і поведінкових розладів: Клінічний опис та вказівки по діагностиці. ВОЗ / Пер. с англ. – К.: Факт, 1999. – 272 с.
11. Европейская конвенция по правам человека. – Рим, 4.11.1950 //Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. – К.: Вид-во «Сфера», 1999. – С. 212-229.

Література за фахом:

Основна (базова):

1. Баричева Є.М. та співавт. Збірник тестових завдань для ліцензійного іспиту Крок-3 (лікувальна справа та педіатрія): Психіатрія // Навчальне видання МОЗ України. – Київ, 2003. – с.52.

2. Бабичева Є.М., Полуда С.М., Козидубова В.М. Обсяги профілактичної, діагностичної та загальної практики – сімейного лікаря з розділу “Психіатрія”: Навч. Посіб. Для лікарів інтернів і лікарів-слухачів курсів підвищення кваліфікації закладів. – Х.: Прапор, 2005. – 416 с.
3. Дежарле Р., Файзенберг Л., Гуд Б., Кляйнман А. Охрана психического здоровья в мире: Проблемы и приоритеты в развивающихся странах. /Пер. С англ.. – К.: Сфера, 2001. – 575 с.
4. Детская психоневрология /Под ред.. Л.А.Булаховой. – К.: Здоров'я, 2001. – 496с.
5. Зиглер Э, Ходапп Р.М. Понимание умственной отсталости / Пер. С англ.. – К.: Сфера, 2001. – 360 с.
6. Картинг П. Дж. Возвращение в сообщество: Построение систем поддержки для людей с психиатрической инвалидностью. – К.: Сфера, 2001. – 442 с.
7. Козидубова В.М., Бабичева Е.М., Козидубова С.М. Возможности совершенствования подготовки врачей общей практики по психиатрии // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наука і практика в сімейній медицині». – Х., 2003. – С.56-57.
8. Кюблер-Росс Э. О смерти и умирании / Пер. с англ.–К.:София, 2001.–320с.
9. Лексикони психиатрии ВОЗ / Пер с англ.. – К.: Сфера, 2001. – 398 с.
10. Медико-соціальна експертиза психічних та поведінкових розладів: Навчально-методичний посібник / За ред. д.м.н., проф.. Л.М. Юр'євої. – Дніпропетровськ, 2004. – 143 с.
11. Методи лікування, що становлять ризик для здоров'я особи, та їх застосування при наданні психіатричної допомоги: Методичні рекомендації. – Х., 2001. – 18 с.
12. Надання допомоги лікарями загальної практики психічно хворим / За ред. д.м.н., проф. І.С.Вітенко. – Х.: Прапор, 2004, - 248 с.
13. Напрієнко О.К. Психіатрія. – К.: Здоров'я, 2001.- 584 с.
14. Невідкладні стани в психіатрії /За ред. док.мед.наук, проф. Л.М.Юр'євої.- К.:, 2000.- 151 с.
15. Невротичні, соматоформні розлади та стрес: Навчальний посібник /За ред. д.м.н., проф.. Л.М.Юр'євої. – К.:ТОВ ММК, 2005. – 96 с.
16. Правила застосування фізичного обмеження та ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади: Методичні рекомендації.- К.:, 2001, - 11 с.
17. Психиатрия позднего возраста /Под ред.Робина Джекоби, Катрин Оппенгаймер /Пер.с англ. – В 2-хт.- К.: Сфера, 2001. – Т.1.- 390 с.
18. Психіатрія (клініко-діагностичні алгоритми): Навчально-методичний посібник /За ред. д.м.н., проф.. Л.М.Юр'євої. – Д.:АРТ-ПРЕС,2002.- 168 с.
19. Рачкаускас Г.С. Параноїдна шизофренія: клініко-патогенетична характеристика та лікування на сучасному етапі. – Харків, Луганськ: Елтон-2, 2004.- 432 с.
20. Самохвалов В.П. Краткий курс психиатрии. – Симферополь; СОНАТ,2000. – 344 с.
21. Энтини В, Коэн М, Фаркас М. Психиатрическая реабилитация /Пер.с англ. – К.: Сфера, 2001. – 298с.
22. Юрьева Л.Н. История и культура: Психические и поведенческие расстройства. – К.: Сфера, 2002. – 314 с.

Допоміжна:

1. Александровский Ю.А. Пограничные психические расстройства.-М: Медицина, 2000. – 496 с.
2. Аммон Г. Психосоматическая терапия (Пер. с нем. – СПб: Изд-во Речь,2000.–238 с.
3. Антропов Ю.Ф., Шевченко Ю.С. Психосоматические расстройства у детей. – М: Изд-во института психотерапии, изд-во НГМА, 2000. – 320 с.
4. Березин С.В., Лисецкий К.С., Орешникова И.Б. Предупреждение подростковой и юношеской наркомании. – М.: Изд-во Ин-та психотерапии. 2000. – 256 с.
5. Болдырев А.И. Психические особенности больных эпилепсией (43-летний опыт изучения и лечения больных эпилепсией). – М.: Медицина, 2000. – 384 с.
6. Брагин Р.Б. Особенности возрастных характеристик студентов-медиков и врачей интернов //Всеукраинская научно-практическая конференция «Проблемы медицинского и

- фармакологического образования и пути повышения качества подготовки врачей и фармацевтов в Украине». – Х. – 2003. – С.5-7.
7. Бремс К. Полное руководство по детской психотерапии /Пер. С англ.. - М.: Из-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 640 с.
 8. Бурно М. Клиническая психотерапия. – М.: Академический Проект, ОПЛ, 2000. – 719 с.
 9. Вегетативные расстройства: Клиника, лечение, диагностика. /Под ред.. А.М. Вейна. – М.: Медицинское информационное агентство, 2000.–752с.
 10. Евсегнеев Р.А. Психиатрия для врачей общей практики. – Минск: Беларусь, 2001. – 427 с.
 11. Жариков Н.М., Тюльпан Ю.Г. Психиатрия: Учебник. – М.: Медицина, 2000.– 544с.
 12. Исаев Д.Н. Психосоматические расстройства у детей: Руководство для врачей. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
 13. Исмуков Н.Н. Без наркотиков: программа предупреждения и преодоления наркотической и алкогольной зависимости. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2001. – 384 с.
 14. Кандинский В.Х. О псевдогаллюцинациях. – М.: Мед.книга, 2001. – 157 с.
 15. Кириченко А.А., Кириченко Ан.А. Психиатрия: Учебник. – Мн.: Выш. шк., 2001. – 606 с.
 16. Клиническая и судебная подростковая психиатрия / Порд ред.. проф.. В.А. Гурьевой. – М.: Генезис, 2001. – 480 с.
 17. Кондратенко В.Т., Донской Д.И., Игуменов С.А. Общая психотерапия. – М.: Изд-во Ин-та психотерапии, 2001. – 464 с.
 18. Короленко Ц.П., Дмитриева Н.В. Социодинамическая психиатрия. – М.: Академический проспект, Екатеринбург: Деловая книга, 2000. – 460 с.
 19. Либих С.С. Руководство по сексологии – С-Пб.: Питер, 2001. – 480 с.
 20. Любан-Плоцца Б., Пелдингер В., Крегер Ф., Ледерак-Хофман К. Психосоматические расстройства в общей медицинской практике / Пер. С нем. – СПб.: Узд-е СПб НИИ, 2000. – 287 с.
 21. Мамайчук И.И. Макаров В.В. Избранные лекции по психотерапии. – М.: Академический проспект, Екатеринбург: Деловая книга, 2000. – 432 с.
 22. Макаров В.В. Психотерапия Экспертиза личности в судебно-психиатрической практике. – СПб.: Речь, 2002. – 255 с.
 23. Менделевич В.Д., Соловьева С.Л. Неврология и психосоматическая медицина. М.: Мед прес-информ, 2002, - 608 с.
 24. Микиртумов Б.Е., Кошавцев А.Г., Гречаный С.В. Клиническая психиатрия раннего детского возраста. – СПб.: Питер, 2001. – 256 с.
 25. Моховиков А.Н. Суицидология: Прошрое и настроящее: Проблема самоубийства в трудах философов, социологов, психотерапевтов и в художественных текстах. – М.: Когито-Центр, 2001. – 569 с.
 26. Нигнибеда А.Н., Нитруца М.И. Скорая психиатрическая помощь на догоспитальном этапе: Руководство. – СПб.: СпецЛит, 2000. – 208 с.
 27. Наркология / Под ред..Л.С.Фридмана и др../ Пер. С англ.- М.- СПб,19987.- 317 с.
 28. Нахимовский А.И., Шишков В.В. Практическая психотерапия: - СПб.: Питер, 2001.- 512 с.
 29. Неврология и психиатрия : справочник. - Изд. 5-е. - М. : Астра Фарм Сервис, 2003. - 608 с.
 30. Овсянников С.А., Цыганков Б.Д. Пограничная психиатрия и соматическая патология: Клинико-практическое руководство. – М.:Триада-фарм, 2001. – 100с.
 31. Психиатрия детского и подросткового возраста : [пер. со швед.] / под ред. Кристофера Гиллберга и Ларса Хеллгрена; рус. изд. под общ. ред. П. И. Сидорова. - М.: ГЭОТАР- МЕД, 2004. - 531[3] с.
 32. Психиатрия : учеб. пособие / С. Г. Обухов ; под ред. Ю. А. Александровского. - М. : ГЭОТАР- Медиа, 2007. - 352 с.

33. Психиатрия и наркология : учеб. для вузов / Н. Н. Иванец [и др.]. - М. : ГЭОТАР-МЕДИА, 2006. - 832 с.
34. Психиатрия : учебник / Н. Г. Незнанов. - М. : ГЭОТАР-Медиа, 2010. - 495[1] с.
35. Психиатрический терминологический словарь / Б. С. Фролов, В. А. Дехерт, В. Э. Пашковский. - СПб. : СПбМАПО, 2008. - 412с.
36. Психотерапия /Под ред..Б.Д.Карвасарского.- СПб, 2000. – 536 с.
37. Пушкарёв А.Л., Доморацкий В.А., Гордеева Е.Г. Посттравматическое стрессовое расстройство: Диагностика, психофармакотерапия, психотерапия. – М.: Изд-во инс-та психотерапии, 2000. – 114 с.
38. Ремшмидт Х. Детская и подростковая психиатрия / Пер. с нем. М.: Изд-во ЭКСМО-Прес, 2001, - 624 с.
39. Самойлов В.И. Синдромологическая диагностика заболеваний нервной системы: Руководство для врачей. – В 2-х т. – СПб.: Спец.Лит,2001, - Т.1 и Т2 по 304с.
40. Семке В.Я. Основы персониологии. – М.: Академический проспект, 2001. – 476 с.
41. Сидоров П.И., Парняков А.В. Введение в клиническую психологию. В 2-х т./Учебник для студентом мед.вузов.- М.: Академический проспект, Екатеринбург: Деловая книга, 2000. – Т.1. – Т.1 – 416 с; Т 2. – 381 с.
42. Смулевич А.Б. – под ред. Пограничная психическая патология в общемедицинской практике. – М.: Изд. Дом «Русский врач», 2000 – 160 с.
43. Финзен А. Психоз и стигма /Пер. с нем.-М.:Алетея, 2001. – 216 с.
44. Хайгль-Эверс А., Хайгль Ф, Отт Ю., Рюгер У. Базисное руководство по психотерапии /Пер. с нем. – СПб.: Изд-во «Речь», 2001. – 784 с.
45. Шохор-Троцкая (Бурлакова) М.К. Речь и афазия. – М.: Изд-во ЭКСМО- Пресс, В.Секачов, 2001. – 416 с.
46. Шувалов А.В. Психиатрия, наркология, сексопатология: Новая классификация МКБ-1- . Справочник практического врача. – М.:Сов.спорт, 2001. – 432 с.
47. Ялом И. Теория и практика групповой психотерапии. /Пер. с англ. – СПб. – М.: 2000. – 640 с.
48. Ясперс К. Общая психопатология /Пер. с нем.. – М.: Практика, 1997. – 1056 с.

15. Інформаційні ресурси по психіатрії:

1. Психічне здоров'я в Internet : Статті із професійних журналів і інформаційних листів, інформація про найбільше часто вживані психотропні засоби й навчальні посібники по лікуванню хворих. Vancouver.
2. Сервер WWW Психиатрическая мережа Interpsych: Форум для наукових і клінічних дискусій по всіх аспектах психопатології. Підтримує певна кількість тематичних психіатричних списків розсилання.
3. Психіатрія на Medmark
4. Посилання на матеріали по психіатрії Internet в Michigan : "Зірка психіатрії" ресурси психіатрії, розбиті на категорії по патологічних станах, методах лікування, медикаментозної й немедикаментозної терапії, і установам.
5. Ресурси психічного здоров'я в Pittsburgh : Багатий перелік посилань, розбитих на категорії по захворюваннях і предметам.
6. Мережа Психічне здоров'я : Великий, всеосяжний путівник по Психічному здоров'ю в режимі Online, перелік з більш ніж 3.500 посилань.
7. Cliniweb Disease Categorization - Psychiatry : інтернет- пошук A searchable index of Internet hyperlinked clinical information documents selected by physicians and medical librarians. Oregon Health Sciences University.
8. Karolinska Behavioral / Mental Disorders : A systematic disease classification of Internet resources for laymen, healthcare professionals and scientists. Presented by a medical librarian team at Sweden's Karolinska Institute.
9. Mental Health Net : Large, comprehensive guide to mental health online, featuring over 3,500 individual resources.

10. Guide to the Mental Health Internet : Clinical, scientific, and self-help resources for psychologists, social workers, Mfts, nurses, psychiatrists, and other mental health professionals. Internet Guides Press.
11. Internet Psychiatric Resources : Contains a list of mental health resources arranged by topic.
12. Mental Health Organizations and Resources : Pointers to resources.
13. Mental Health Resources at Pittsburgh : A listing of Internet mental health resources categorized by diseases and subjects.